

Toplumsal Çözüm Önerisi

Prof. Dr. İsmet GEDİK
Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Toplumsal sorunlar iki temel kategoriye ayrılabilirler:

1- Doğal sorunlar (depresyon, sel, kuraklık, vs)

2- İnsanlardan kaynaklanan sorunlar (terör, işsizlik, hırsızlık, savaş, anarşi, yolsuzluklar, vs.)

Doğal sorunlara karşı mücadele, milyonlarca farklı faktörü dikkate alarak bunların ne tür etkileşimler sonucu oluştuğu bilgilerinin derlenmesi ile mümkündür.

Her şeyin tepedeki bir kişiden veya zümreden beklendiği sistemlerde, tepedeki birkaç kişinin doğadaki milyonlarca farklı faktörce denetlenen doğal olayları anlayıp-değerlendirmeleri olanaksızdır. Halk da, tepeye bağımlılık nedeniyle, pasifliğe ve her şeyin çözümünü tepedekilerden beklemeye şartlandırılmıştır. Bu nedenle, tepeye bağımlı örgütlenmelerde, doğal sorunlar ve afetlere karşı mücadele son derece kötü ve başarısızdır.

Sorunlarımızın çoğu, neredeyse hepsi, toplum yapısının tepeye bağımlı olacak şekilde örgütlenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Doğada ise, tepeye bağlı değil, tabandan kaynaklanan karşılıklı bir etkileşim sistemi söz konusudur. Dolayısıyla, toplumu oluşturan insanların, doğadaki hayat sisteminin oluşum ve gelişimini nasıl yorumladıkları ve aktardıkları çok büyük bir önem taşımakta ve toplumsal hayatımızı doğrudan etkilemektedir.

Tepeden tabana olarak gerçekleşmiş olan yapılaşmayı, doğadaki sisteme uygun olacak şekilde, tabana dayalı olacak şekilde dönüştürmek için yeni bir toplumsal yapılaşmaya gerek vardır. Bu yeni toplumsal yapıya "Sinerjetik Toplum" adını verebiliriz.

Sinerjetik Toplum Modeli

İnsanlarla toplum arası ilişki, hücrelerle beden arası ilişkiye benzer. Beden içindeki bir organda hücrelerin durumu iyi olmazsa, örneğin böbreklerinizdeki hücreler rahatsızlarsa, diğer organlarımız da bu rahatsızlıktan paylarını alırlar; çünkü hepsi böbreğin vereceği hizmete bağımlıdır. Toplumlar da aynen böyledir.

Toplum, iş ve meslek gurupları arası karşılıklı hizmet alış-verişine dayalı bir ortaklıktır. Her grup, sadece kendi alanında hizmet üretir ve diğer hizmetleri başkalarından alır. Sistemin çalışması bir saatin çarkları arasındaki ilişkiye benzer ve en yavaş dönen çarkın hızında işler. Herkes diğer meslek gurupları ile koordineli bir şekilde işbirliği içinde bulunmasını ister.

Doğa ve dünyada nasıl davranılacağı bilgisi, her ögenin içinde bulunmaktadır. Her yeni oluşan öge, evrensel sistemin bir parçası olarak, hem çevresindeki diğer öğelerden etkilenir, hem de kendi yapısına işlenen bilgiye uygun bir etkiyi çevresine yayar. Bu şekilde, birbirleriyle karşılıklı ilişki ve bağımlılık içinde bir oluşum ve gelişim sistemi ortaya çıkar.

Her insan toplumun bir ortağıdır, yaptıklarıyla toplumu etkiler, ve başkalarının yaptıklarıyla da kendisi etkilenir. Genel bir davranış tarzı olarak ne ortağı olduğumuz hayat sistemine zarar vermeliyiz; ne de başkalarının bu sisteme zarar vermesine göz yummalıyız.

Bu sistemin çalışması için, aynı iş ve meslek dalında olanlar biraraya gelirler; sunacakları hizmeti en iyi şekilde yapabilmeyi plan ve projesini hazırlarlar; çünkü başkalarından da en iyi hizmeti talep edeceklerdir.

Böyle bir hayat görüşünün egemen olduğu toplumda insanlar bilgi edinmek ve üretmek için yaşama başlar. Edinebileceği en uygun bilgileri edinip, bu bilgilere göre bir şey veya hizmet üretir. Her birey, diğer bireylerin durumlarının en az kendisi kadar iyi olması için elinden geleni yapar, çünkü refahı onlardan alacağı hizmetlere bağlıdır. İnsanlar arası karşılıklı bağımlılık, en küçük birimden başlayıp, uluslararası boyutlarda devam eder. İnsanlar doğadaki her varlıkla karşılıklı etkileşim ve bağımlılık içinde olduğu temel bilgisiyle hayata başlarsa ve bu nedenle, taşından toprağından tutun, karıncasına kuşuna kadar, herşeye karşı duyarlı ve bilinçli yaklaşırsa; pek çok sorun kendiliğinden çözülmüş olur.

Çocuklarımızın temel eğitimi safhasında

i- Toplum hayatının karşılıklı hizmet alış-verişlerine dayanan, en ekonomik bir birliktelik olduğunu,

ii- Toplum hayatının kurallarını, o coğrafik sınırlar içinde yaşayan insanların karşılıklı fikir alış-verişleriyle oluşturmalarının doğa yasası gereği olduğunu,

iii- Toplumun sahibinin kendileri olduğunu aktarırsak

Hiçbir insan, sahip olduğu bir şeyin kötü duruma düşmesine razı olmayacağına göre, toplumsal sistem hep en iyi, en ekonomik ve tüm katılanların ortak çıkarlarına uygun şekilde olur. Bu doğadaki sistemdir.

Geri kalmışlık çemberini kırabilmek için şu faktörleri etkinleştirmek gerekir:

1. Kısır döngü çemberi içinde, az gelişmiş bir ülkenin, gelişmiş toplumların düzeyine çıkabilmesi için, yeni bir faktörü devreye sokarak, refah düzeyini yükseltmesi ve bu sayede "bilgi üretip" patent hakları kazanır duruma gelmesi gerekmektedir. Yeni bir faktör ise, gelişmiş toplumların bile henüz devreye sokamadıkları, sorunların çözümünü tepedekilerden bekleyen insan sayısını azaltmaktan geçmektedir. Bu başarılı olduğunda her insan kendi sorumluluğunun bilincine ulaşacak ve sorunların çözümünü başkasından beklemeyen insanlar, bilgi oluşturmanın gerekli tek faktör olduğunu anlayıp bu hedefe kilitlenecektir: Bilgi edinerek bir şey üretmek ve ürününü değerlendirerek yaşamak! İşte ideal toplumsal hayat

sistemi bu şekilde oluşacak ve dünya ölçeğinde geçerli bir sistem olarak, tüm toplumların yararına ideal bir hayat modeli oluşacaktır.

2. Doğal sistem, tüm ilgililerin katılımları ile oluşturulacak bir düzen ölçütü bir program öngörmektedir. Bu nedenle demokrasi kavramı yeniden ve şu şekilde tanımlanmak ve uygulanmak zorundadır:

Toplum, insanlar arası hizmet alış-verişlerine dayalı bir ortaklık olduğundan, her insan doğal yeteneklerine uygun bir iş ve meslek dalında yetiştirildikten sonra, meslek gurupları içinde örgütlenirler ve meslek gurupları birbirleriyle etkileşerek toplumsal sistemde geçerli olacak kurallar saptanır ve insanlar da bu kurallara uyarak karşılıklı hizmet alışverişi içinde yaşarlar.

3. Geleneksel hayat görüşlerinin hepsinde, doğa ve dünyamızda bir şeyi yapma-oluşturma erkinin veyahut sahipliğinin beden dışında bir varlığa ait olduğu yönünde bir eğilim vardır. Bu nedendir ki, bedenlerimizin sahibi olarak hücrelerimizi değil, bedenimiz dışında hayali bir şey tasarlarız ve de ne olduğunu tarif etmekten de aciziz. Kafamız bu konuda tamamen karışık bir duygu içindedir.

Çözüm basittir: bedenlerimizin sahipliğini hücrelerimize, toplumun sahipliğini de insanlarına havale ettiğinizde, tüm sorunlar çözülecektir, çünkü kimse sahibi olduğu birşeyin kötü duruma düşmesini istemez.

Görüldüğü üzere, eğitim sistemimizde gerçekleştireceğimiz kökten bir değişiklikle, tüm sorunları ortadan kaldıran bir yapılaşmaya geçilecektir.

4. Bizlerin hem yöneten hem de yönetilen durumunda ve konumunda bulunmamız, bizlere ayrı bir sorumluluk yüklemektedir. Yönetici ve yönlendirici durumumuz ailede ebeveyn olarak, okulda öğretmen olarak ve toplumda sosyo-politik kişi olarak sorumluk yüklemektedir. Öte yandan ailenin ve toplumun bir ferdi olarak da yönetilen kişi olmak durumundayız. Fert olarak doğaya duyarlı ve doğa dengesini ve harmoniyi korumamız, en azından bozmayacak tedbirleri almamız asli görevlerimiz arasında gelmektedir.

Sonuç: Dengeyi korumak her düzeyde ve boyutta önemlidir. Bunun bilincine vardığımızda hem fert olarak hem de yönetici, yönlendirici olarak alttan yukarı doğru yapılaşmaya geçmemizin şart olduğunu anlarız. Bu bilinci sağlayınca toplum içindeki fertlerin kişisel olarak sorumlu olacakları bir toplum yapısı kendiliğinden oluşacaktır. Ancak, eğitim sistemini bu tür kavramları içeren yeni bir yapı çerçevesinde şekillendirmedikçe herhangi bir değişim beklemek abes olur. Eğitim yoluyla sorumlu gençler yetiştirmek hepimize düşen önemli bir görevdir.